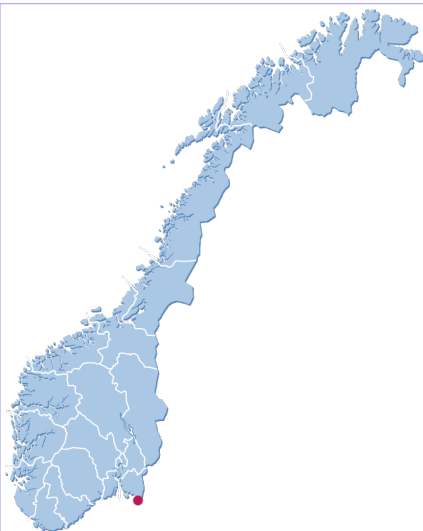
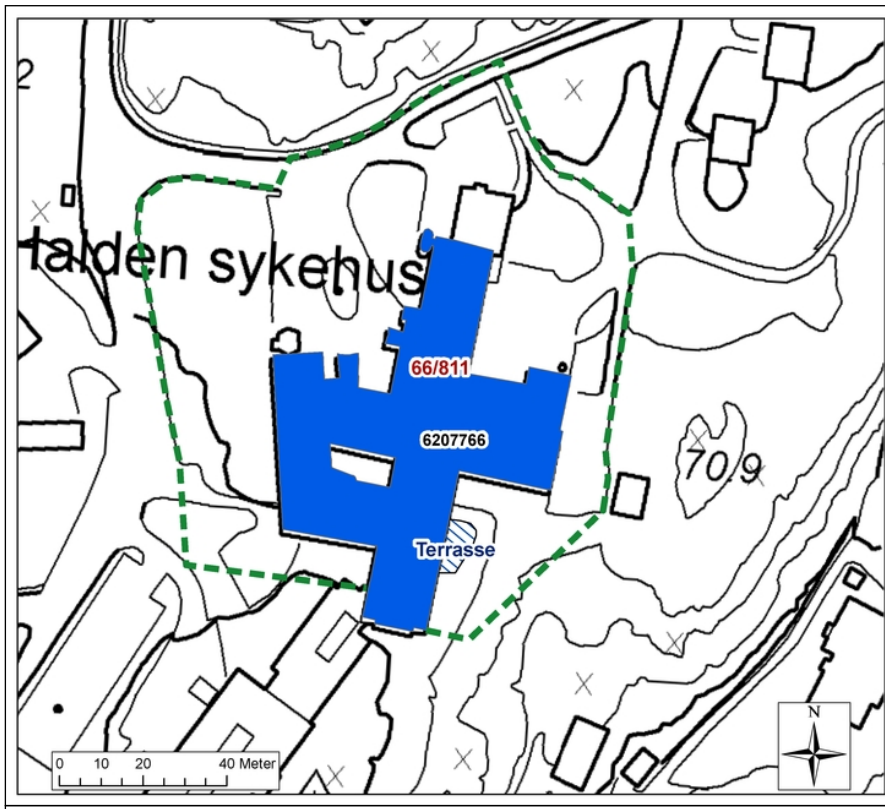

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke:	Østfold
Kommune:	101/Halden
Opprinnelig funksjon:	Lokalsykehus
Nåværende funksjon:	DPS
Foreslått vernekategori:	Verneklasse 1, fredning
Totalt antall bygg:	9

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
9902483	101-01-01 Halden sykehus	1952	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør/Utomhus	6207766	66/811

Vern kompleks

Formål:	Formålet er å bevare Halden sykehus som et eksempel på de typiske tredelte lokalsykehusene fra de første tiårene etter krigen, men også som et byggverk med store arkitektoniske kvaliteter. Vernet skal sikre anleggets opprinnelige utforming, inkludert sammenhengen med utearealene, materialbruk og detaljering.
Begrunnelse:	Halden sykehus er et representativt eksempel på et typisk, såkalt tredelt lokalsykehus fra de første tiårene etter krigen, og har i kraft av sin relativt autentiske tilstand i helhet og detaljer betydelig helse- og arkitekturhistorisk verdi. Komplekset har også betydelige arkitektoniske kvaliteter, og kan vurderes som sykehusarkitekten Ole Øvergaards hovedverk.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør, støttemurer og terrasse utenfor spisesal, og deler av interiøret. Anbefalt verneområde er vist på kart.

Beskrivelse kulturmiljø

Bakgrunn

Halden sykehus stod ferdig i 1952, som et av de første nye sykehusene etter krigen, og erstattet da det såkalte Ebenezer sykehus på Porsnes, en trebygning fra slutten av 1700-tallet. Planene for et nytt sykehus på samme tomt forelå allerede i 1939, men måtte utsettes og ble først tatt opp igjen i 1947. Da bestemte man seg også for ny tomt, høyt og fritt beliggende på Stangeberget, og med utsikt mot Fredriksten festning. Arkitekt var Ole Øvergaard, datidens mest produktive sykehusarkitekt. Halden er et typisk lokalsykehus fra de første tiårene etter krigen, men det fremtrer i dag også som Ole Øvergaards hovedverk. Her er alle de trekkene til stede som preget hans verker både i eksteriør og interiør, men innenfor en funksjonalistisk hovedramme. Spesielt kan nevnes oppdelingen og forskyvingene av hovedkroppene; de djerpe betongbaldakinene ved inngangene; de karakteristiske (kinesiskinspirerte?) tegnene i fasadene og de elliptiske trappehusene. I interiørene kan nevnes kapellene, kantine (i dobbel etasjehøyde) og andre kunstnerisk utformede interiørelementer.

Dagens kulturmiljø

Halden sykehus fremtrer i dag som det best bevarte av Ole Øvergaards mange sykehus. Her finnes i konsentrat de fleste av de estetisk begrunnede elementer som arkitekten søkte å finne plass til innenfor en ramme av enkelhet og stram økonomistyring. Anlegget er i 2007 under ombygging til DPS, og er midlertidig fredet iht kulturminneloven.

Eiendomshistorikk

1934: Formannskapet nedsatte et utvalg for å utrede spørsmålet om nybygg.
 1939: Et ferdig forslag med Ole Øvergaard som arkitekt forelå.
 1947: Byggetillatelse ble gitt på ny tomt (Stangeberget), byggarbeidene begynte.
 1952: Sykehuset innviet 11. november.
 1955 (ca): Bygging av boliger for leger og pleiere i Kjærlighetsstien.
 1964: Sykehuset overtatt av Østfold fylkeskommune.
 1982: Sykehjem bygd på nabotomta, legebolig revt.
 1988: Halden sykehus foreslått nedlagt.
 1993: Tilbygg for legevakt.
 2002: Staten overtok sykehuset.
 2007: Omfattende ombygginger.

Verneverdige bygg

Byggnr: 9902483
GAB nr: 6207766
Navn: 101-01-01 Halden
sykehus
Oppført: 1952

Flyfoto fra kort etter oppføringen. Tatt fra sørøst. Foto: K. Harstad.

Fasade mot vest. Foto fra Byggekunst 1954. Foto: Teigen, Byggekunst 1954.

Flyfoto av sykehuset sett fra sørvest. Foto: Sykehuset Østfold.

"Hatten" - et av arkitekt Øvergaards kjennetegn. Foto: Ingrid Djupedal, Riksantikvaren.

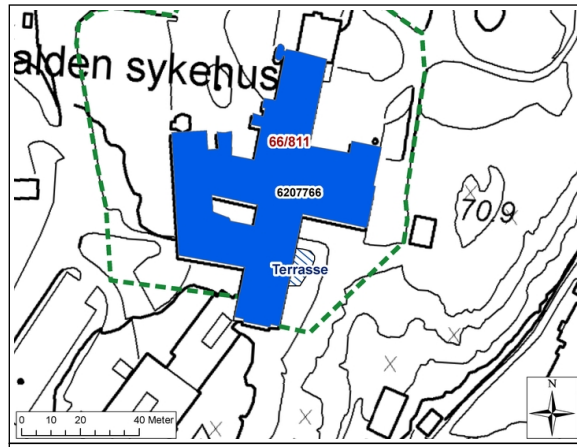
Dekorativt element, typisk "signatur" for Ole Øvergaards bygninger. Foto: Leif Maliks, Forsvarsbygg.

Fra nedsiden ved kapellet. Foto: Ingrid Djupedal, Riksantikvaren.

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HØ Sykehuset Østfold HF
GAB nr:	6207766
Gnr/bnr:	66/811
Oppført:	- 1952
Byggherre:	Halden kommune
Arkitekt:	Ole Øvergaard
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Sykehus
Regulering:	Regulert: Reguleringsplan for Stangeløkka datert 7/4-1948. Kommuneplanen av 19/6-2003 definerer området som "offentlig institusjon".
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Sykehuset er oppført i ni etasjer, med underetasje og kjeller inn i det sterkt skrånende terrenget. Terrengtilpasningen er følsomt gjennomført ved hjelp av avtrappende deler, både på den høye siden, med økonomifunksjonene i en utskytende fløy, og på den lave siden hvor et enetasjes inngangsparti opprinnelig med radiologiavdeling er plassert. Dessuten er nordfløyen én etasje høyere enn sydflyøyen, i overensstemmelse med terrenget på inngangssiden. Oppdelingen av fasadene skjer med små planforskyvninger av volumene og variert fasadebehandling: murstein eller puss i hovedetasjene, og imitert liggende panel (i puss) eller bruddsteinsforblending som overgang til fjellgrunnen.

Hovedvolumene er sydflyøyen som er pusset og har fire hovedetasjer; denne er forbundet med det likeledes pussete trappehuset med fem hovedetasjer. Hovedtrappa fremtrer i fasaden mot vest som et vindu i nesten bygningens fulle høyde, og utført med glassbyggestein. Innvendig er trappehuset av svært høy estetisk kvalitet, men er i dag delvis endret. På nordsiden av trappehuset er nordfløyen med tre hovedetasjer og fasader i tegl. På inngangssiden er noen utskytende deler, bl.a. den gamle ambulanseinngangen (hvor baldakintaket nå er fjernet) og et ovalt trappehus, av Øvergaard benevnt "silo-trapp". Kortsiden mot nord har en særpreget utskytende 1.etasje, som i dag har mistet noe av uttrykket ved tilbygget av legevakta. Sistnevnte er kledt med en type bølgeblikkplater og "silotrappa" har fasadebehandling som om bølgeblikkplater var blitt brukt til forskaling. Nordfløyen har i nyere tid fått et større takoppbygg (teknisk rom) som nesten gir inntrykk av en egen ekstraetasje. Resepsjon og vestibyle er et enetasjes utbygg, kalt østfløyen, som egentlig består av tre småfløyer opprinnelig gruppert om et lite atrium. Denne er i 2007 overbygd og ombygd innvendig. Inngangen til resepsjonen har fortsatt det djerne baldakintaket i behold, og mange andre av de særtrekk som knyttet seg til Øvergaards formspråk, bl.a. de spesielle tegnene som var hans signatur, og de sprosseoppdelte vinduene som ble brukt der hvor det var fellesrom. Vinduene ellers i bygningen var énramms. Takene i østfløyen, som i komplekset ellers, var saltak med meget lav vinkel. I kjelleretasjen er det svært autentiske kapellet med dertil hørende rom. Inngangen til disse funksjonene skjer gjennom en hvelvet port som er innpasset i gråsteinssokkelen, noe som gir utformingen et lett arkaisk preg. Vestfløyen er et tilbygg i tre etasjer med økonomifunksjoner, hvorav bare én helt over bakken. De to sokkeletasjene er forblendet med naturstein, mens toppetasjen har samme fasadebehandling som hovedbygningens under- og kjelleretasje: malt betong som imiterer supanel. Bruken av naturstein som overgang til fjellet er benyttet på flere steder på vestfasaden, bl.a. i oppbygde støttemurer, men også i forbindelse med kjelleretasjen på sydflyøyen og terrassen utenfor. Denne er med sine svungne former både svært tidstypisk og særpreget for Ole Øvergaards estetikk. Terrassen er tilknyttet en spisesal som med sin autenticitet og svært rikt dekor kan vurderes som et av de interiørmessige høydepunktene i sykehuset. Særlig kan den forseggjorte himlingen, utført etter en konkurranse av maleren Anders R. Andersen, fremheves. Når det gjelder det sykehustekniske nye ved Halden sykehus fremholdt Øvergaard selv at alle behandlings- og undersøkelsesavdelinger, kontor og administrasjon var samlet i 1. etasje.

Sammendrag bygningshistorie

Sykehusbygningene stod ferdig i 1952. De største endringene i eksteriøret er at komplekset er tilbygd på sydgavlen med et større sykehjem, legevakta mot nord bygget 1993 og at en teknisk etasje er blitt bygd på nordfløyens tak. Bygningens samspill med utearealene synes likevel relativt uendret. Av de så karakteristiske baldakinene er hovedinngangens bevart, mens ambulanseinngangens er revet. Andre dekorative elementer er bevart, selv om de fleste vinduene er utskiftet. Den helt enestående spisesalen med sin kunstneriske utsmykning er godt bevart, og det samme kan sies om kapellet. Ved en større ombygging i 2007 ble atriets overbygg og et særpreget buet vindusparti fjernet. I sammenligning med andre sykehus fra perioden kan Halden likevel betegnes som svært autentisk.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare Halden sykehus som et eksempel på de typiske lokalsykehusene fra de første tiårene etter krigen, men også som et byggverk med store arkitektoniske kvaliteter. Vernet skal sikre anleggets opprinnelige arkitektur, inkludert sammenhengen med utearealene, materialbruk og detaljering.
Begrunnelse:	Halden sykehus er et representativt eksempel på de tredelte lokalsykehus fra de første tiårene etter krigen, og har i kraft av sin relativt autentiske tilstand betydelig helsehistorisk verdi. Komplekset har også store estetiske kvaliteter, og kan vurderes som sykehusarkitekten Ole Øvergaards hovedverk. Halden utgjør det best bevarte av tilsvarende anlegg fra denne perioden.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør, de deler av uteområdene som opprinnelig hang organisk sammen med anlegget, og deler av interiøret, bl.a. trappehus, vestibyle/resepsjon, kantine og kapell. Omfang vern er vist på plantegning.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr: 4

Interiørnavn: Resepsjon

Beskrivelse:

Resepsjonsområdet er blant det mest særpregede og mest omsorgsfullt utformede på Halden sykehus. Nevnes kan den kraftfulle baldakinen over inngangen, de særpregede småvinduene i fasaden og utformingen av gårdsplassen mellom fløyene. Her har vi blant annet et småsprosset og buet vindusparti, søyler med stucco lustro og edeltredører.

Interiørnr: 3

Interiørnavn: Kapellet

Beskrivelse: Kapellet har et særpreg utformet overlys, og er generelt preget av både høy arkitektonisk kvalitet og autenticitet. Et viktig trekk er utformingen av kapellets hovedinngang i fasadens gråsteinsmur.

Interiørnr: 1

Interiørnavn: Trappehus

Beskrivelse: Sykehusets hovedtrappehus med rekkverk, vindu av glassbyggestein, etc, vurderes å være av svært høy estetisk verdi.

Interiørnr: 2

Interiørnavn: Spisesalen

Beskrivelse: Spisesalen går over to etasjer og er og forbinde den underste etasjen med en uteplass. Dette er et karakteristisk grep hos Øvergaard, og går igjen i flere sykehus, bl.a Fredrikstad og Akershus. Utformingens høye kunstneriske kvalitet og interiørets autenticitet skiller likevel spisesalen i Halden klart fra andre tilsvarende steder. Et særpreg trekk i Halden er også de svungne terrassemurene som både knytter an til spisesalen og til sykehusets generelle utforming.

Nordfløyen sett fra vest. Foto: Sykehuset Østfold HF.

Nordfløyen sett fra øst. Foto: Sykehuset Østfold HF.

Nordenden av bygningen, med legevakten til venstre. Foto: Ingrid Djupedal, Riksantikvaren.

Fra resepsjonen før siste ombygging. Foto: Ingrid Djupedal, Riksantikvaren.

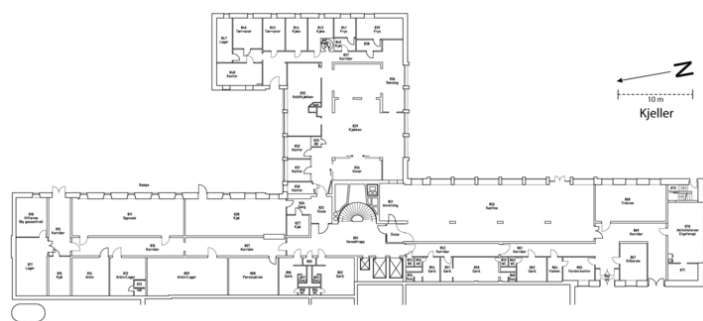
Fra spisesalen. Foto: Ingrid Djupedal, Riksantikvaren.

Kapellet. Foto: Ingrid Djupedal, Riksantikvaren.

Plantegning 1. etasje.

Plantegning kjeller.

BYGNING 9902483 101-01-01 Halden sykehus

Kompleks 9900236 Halden sykehus

Hovedbygningen med inngangspartiet. Foto: Ingrid Djupedal, Riksantikvaren.